

Ku2018/00653/D

Yttrande
2018-08-30

Kulturdepartementet
Enheten för demokrati
och det civila samhället
Att: Carolina Wahlström Hofgren

Frivilligorganisationernas insamlingsråd (FRII)
Box 623
101 32 Stockholm

SOU 2018:18 Betänkande av Utredningen om översyn av statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige

Som branschorganisation för ideella verksamheter som arbetar aktivt med insamling av gåvor vill Frivilligorganisationernas Insamlingsråd (FRII) lämna följande synpunkter på betänkandet.

FRII arbetar för ett ökat gåvogivande i Sverige för att bidra till ett starkt civilsamhälle. Vår övertygelse är att ett starkt civilsamhälle är en förutsättning för engagemang, demokrati, öppenhet och fri debatt. En förutsättning för ett starkt civilsamhälle är en långsiktig tillgång till resurser. Alla våra medlemsorganisationer arbetar med insamling av gåvor men många är beroende av statligt stöd för sin verksamhet. FRII representerar 155 organisationer, varav ett antal trosbaserade organisationer vars huvudmän är trossamfund, samt ett bidragsberättigat trossamfund (se bilaga 1). En grupp av våra medlemmar berörs alltså kraftigt av förslaget. Därför är det viktigt att utredningen får ta del av insamlingsorganisationernas perspektiv på statens stöd till trossamfund.

Sammanfattning

FRII ställer sig positiva till att demokratibegreppet förtydligas i relation till religionsfriheten. FRII står för demokrati, öppenhet och transparens i hur organisationerna bedriver sin verksamhet. En av FRIIs viktigaste funktioner i rollen som branschorganisation för ideella insamlingsorganisationer är att säkerställa att ett ständigt pågående kvalitetsarbete bedrivs hos våra medlemsorganisationer.

Förtroende och tillit är grundförutsättningar för att människor ska vilja skänka gåvor.

FRII är också positiva till utredningens förslag att det huvudsakliga motivet till statens stöd till trossamfund fortsatt ska vara att bevara religionsfriheten samt att säkerställa att trossamfunden kan bedriva en långsiktigt inriktad verksamhet.

Dock avstyrker vi förslaget att andelen av stödet för organisationsbidrag minskas till förmån för mer reglerade projekt- och verksamhetsbidrag. FRII anser att en minskning av organisationsbidraget motverkar syftet att trossamfunden ska kunna bedriva en långsiktigt inriktad verksamhet. Vi har förståelse för att det ur statens synpunkt blir enklare att kontrollera verksamheten när bidragen är mer styrda. Men vi anser att det är fel väg att gå eftersom det skapar begränsningar för organisationerna att använda bidragen där de bäst behövs.

Vi anser att det är av största vikt att utredningen tar bättre hänsyn till de bedömningar som görs i promemorian *Långsiktigt stöd till det civila samhället* (Ds 2018:13). Framförallt måste ett utökat och förlängt organisationsbidrag gälla även för trossamfund. Staten kan inte begränsa delar av det civila samhället på grund av konfessionell anknytning. Istället föreslår vi att staten kan säkerställa att demokratikriteriet uppfylls genom att skapa en struktur för tillit – utan att inskränka organisationsbidraget.

Säkerställ att det statliga stödet fördelas rättvist – även till trossamfund

Vi anser att förslaget om att minska organisationsbidraget går stick i stäv med bedömningarna som görs i promemorian *Långsiktigt stöd till civila samhället* (Ds 2018:13). I promemorian står att

”Organisationsbidrag bidrar till den grund av långsiktigt inriktad kärnverksamhet som varje självständig organisation vilar på... trots detta finns tecken på en utveckling mot allt mer styrda och kortsiktiga former av stöd till det civila samhällets organisationer, bl.a. genom en allt större andel verksamhets- och projektbidrag” (Ds 2018:13, s 16-17).

I promemorian hävdas vidare att denna utveckling bör motverkas för att civilsamhällets organisationer ska kunna verka fritt, självständigt och kritiskt i samhällsdebatten. Som framkommer i promemorian är organisationerna mer eller mindre eniga om att bidragen måste ges för längre perioder än ett år i taget. I motsats till förevarande utredning kommer man i promemorian fram till att andelen organisationsbidrag bör öka för att bidra till att organisationerna ska kunna arbeta långsiktigt och kunna vara den röstbärare som ger civilsamhället dess viktiga roll i demokratin. Det är mycket problematiskt om denna målsättning inte omfattar även trossamfund.

Därför anser vi att utredningen måste samordna sina förslag med promemorian *Långsiktigt stöd till det civila samhället* för att säkerställa att stödet till *alla* civilsamhällets organisationer, inklusive trossamfund, är enhetligt, långsiktigt och till för alla civilsamhällets organisationer.

Skapa en struktur för tillit

FRII anser, precis som ovan nämnda promemoria, att ett långsiktigt stöd till civilsamhällets organisationer är en förutsättning för ett starkt civilsamhälle och därmed en stark demokrati. Vi föreslår att förutsättningar bör skapas för tillit så att staten kan lita på att organisationsbidragen används för rätt ändamål, istället för att inskränka organisationsbidraget. Det är också viktigt att de krav som ställs på organisationerna i samband med bidragsgivning samordnas med andra former av bidrag för att undvika att ansöknings- och uppföljningsprocesserna tar för mycket tid från kärnverksamheten.

FRII anser att organisationerna själva vet bäst var i organisationen som pengarna gör mest nytta. Därför bör projektbidrag och verksamhetsbidrag minskas till förmån för organisationsbidraget som bör utökas. Organisationsbidraget bör även ändras så att det kan beviljas för två år i taget som föreslås i promemorian *Långsiktigt stöd till det civila samhället* för att bli mer långsiktigt och förutsägbart för organisationen.

För att den ansvariga myndigheten ändå ska kunna säkerställa att demokratikriteriet uppfylls bör större krav ställas på att organisationerna är transparenta och öppna med hur deras verksamhet bedrivs. Till de baskriterier som finns för organisationsbidraget skulle kunna läggas ett antal kriterier som underlättar för myndigheten såväl som för allmänheten att få insyn i hur organisationen är uppbyggd och hur den arbetar för att främja demokrati.

FRII arbetar kontinuerligt med att stärka kvalitet och styrning i våra medlemsorganisationer, framförallt genom en kvalitetskod som är ett verktyg för intern kontroll och styrning. Utifrån FRIIs kvalitetskod¹ föreslår vi ett antal kriterier som skulle kunna ligga till grund för bedömningen av organisationsbidrag för trossamfund. Trossamfund kan åläggas att

- jämte årsredovisningen upprätta dokumentation kring hur organisationen styrs och leds,
- redovisa delegationsordningen för att visa hur beslut fattas i organisationen,
- etablera en visselblåsarfunktion,
- regelbundet granskas av en extern revisor.

¹ FRIIs kvalitetskod går att ladda ner på vår hemsida: <https://www.frii.se/kvalitet-styrning/friis-kvalitetskod/>

Med hjälp av både revisorsgranskningen och visseblåsarfunktionen kan brott mot styrningsdokumenten uppmärksammas. Därmed skulle man kunna säkerställa att demokratikriteriet uppfylls. Samtidigt kan organisationerna planera för arbetet och slippa den administrativa bördan det innebär att upprätta olika former av rapportering för varje enskilt bidrag. Om rapporteringen för alla former av bidrag kan baseras på dessa dokument kan arbetsbördan för administration minskas.

Stockholm den 30 augusti 2018

För Frivilligorganisationernas Insamlingsråd

Charlotte Rydh
Generalsekreterare

Bilaga 1: FRlls medlemmar A-Ö

Våra 155 medlemmar representerar en bredd av ideella organisationer med olika ändamål, av olika storlek och på olika platser i landet.

A Non Smoking Generation
ActionAid
Afrikagrupperna
Afrikas flygande läkare - AMREF
Alzheimerfonden
Amnesty International
Astma- och Allergiförbundet
Autism- och Aspergerförbundet
Barncancerfonden
Barndiabetesfonden
Barnfonden
Berättarministeriet
Blomsterfonden
BRIS
Bröstcancerförbundet
Buff Sverige
Cancer- och Allergifonden
Cancerfonden
CancerRehabFonden
Chemsec
Civil Rights Defenders
Clowner utan Gränser
Demensfonden
Diabetesfonden
Diakonia
Djurens Rätt
Djurskyddet Sverige
ECPAT Sverige
Erikshjälpen
Eskilstuna Stadsmission
Fibromyalgiförbundets forskningsstiftelse
Flickors Utbildning i Kamerun
Forska Utan Djurförsök
Friends
Friluftsförbundet
Frisk och Fri - Riksföreningen mot ätstörningar

Frälsningsarmén
FUB
Föreningen Fairtrade Sverige
Föräldralösa Barn (tidigare Adoptionscentrum)
Gambiagrupperna
Greenpeace Norden
Göteborgs Kyrkliga Stadsmission
Göteborgs Räddningsmission
Hand in Hand Sweden
Hela Människan
Hjärnfonden
Hjärta till Hjärta
Hjärtebarnsförbundet
Hjärt-Lungfonden
Human Rights Watch
Hungerprojektet
Håll Sverige Rent
Hörselskadades Riksförbund - HRF
Ideella föreningen Furuboda Åhus
IndianChildren
Individuell Människohjälp - IM
Insamlingsstiftelsen Bräcke Diakoni
Insamlingsstiftelsen Choice
Insamlingsstiftelsen RFSL
Interpeace
IOGT-NTO-rörelsen ideell förening
Islamic Relief
Jontefonden
Kalmar Stadsmission
KFUM Sverige
Kristna Fredsrörelsen
Kvinna till Kvinna
Kvinnor & Hälsa
Latinamerikagrupperna
Lepramissionen
Lilla Barnets Fond
Linköpings Stadsmission
Läkare i Världen
Läkare Utan Gränser
Läkarmissionen
Läxhjälp

Mattecentrum
Mentor Sverige
Mercy Ships Sweden
Min Stora Dag
Mind
Naturarvet
Naturskyddsföreningen
Neuroförbundet
New Hope Reseindustrins Barnfond
New Life Mission
Njurfonden
Nordens Ark
Nordisk Hjälp
Operation Smile Sverige
Oxfam Sverige
Palestinagrupperna i Sverige
Peace Parks Foundation Sweden
Plan International
PMU InterLife
Project Playground
Prostatacancerförbundet
Psoriasisförbundet
Psykiatrifonden
Radiumhemmets Forskningsfonder
Raoul Wallenberg Academy
Reach for Change
Reumatikerförbundet
RFSU Insamlingsstiftelse
Right Livelihood Award Stiftelsen
Riksförbundet för Rörelseförhindrade Barn och Ungdomar - RBU
Riksförbundet Hjärt-Lung
Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner
Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar
Rädda Barnen
Save the Orangutan Sweden
Scouterna
Sightsavers
Sjöräddningssällskapet
Skåne Stadsmission
SOS Barnbyar
Spädbarnsfonden

Star for Life
Stiftelsen Fryshuset
Stiftelsen Läkare Mot Aids Forskningsfond
Stockholms Stadsmission
STÖDKRIS
Suicide Zero
Svenska Afghanistankommittén - SAK
Svenska Celiakiförbundet
Svenska FN-förbundet
Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen
Svenska Hästars Värn
Svenska kyrkans internationella arbete
Svenska Livräddningssällskapet
Svenska Läkare mot Kärnvapen - SLMK
Svenska Röda Korset
Sverige för UNHCR
Sveriges Lions Hjälpfond
Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige
Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund - Sportfiskarna
Teskedorden
The Perfect World Foundation
Tjejjonen
Tostan Sverige
Ung Cancer
Unicef Sverige
Uppsala Stadsmission
War Child
WaterAid
We Effect
Vi-skogen
World Animal Protection
World Childhood Foundation
World's Children's Prize
Världsnaturfonden WWF
Västerås Stadsmission
Ägrenska
Örebro Stadsmission

